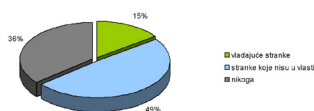

Чекајући изборе

Пише: Момир Дејановић
петак, 25 септембар 2009 16:06

Резултати анкетног истраживања, годину дана прије одржавања седмих општих избора у БиХ, показују да само 15% грађана подржава владајућу структуру. У већини земаља са представничком демократијом ово би значило сигурну промјену владајуће структуре на наредним изборима и крај за многе политичаре и странке. Нажалост, у случају БиХ то правило не мора да важи.

Анкетно истраживање је спроведено на репрезентативном узорку од 400 грађана у БиХ. Када би избори били почетком ове јесени, грађани би гласали на следећи начин.

Резултати истраживања показују да би 15% грађана гласало за владајуће странке, 49% грађана би гласало за странке које нису у власти и 36% грађана не би гласало ни за кога. Постоје нешто значајније разлике у резултатима, с обзиром на ентитетску припадност грађана. У Федерацији БиХ за странке у власти би гласало само 8% грађана, 56% грађана би гласало за странке које нису у власти и 36% грађана не би гласало ни за кога. У РС за странке у власти би гласало 26% грађана, 34% грађана би гласало за странке које нису у власти и 40% грађана не би гласало ни за кога. Не постоје значајније разлике између грађана, с обзиром на њихову полну, мјесну, старосну, социјалну и образовну припадност. Мушкарци, становници града, млађи, сиромашнији и образованији бирачи у нешто већем проценту би подржали странке које нису у власти. Ови резултати несумњиво показују висок ниво грађанског незадовољства стањем у БиХ и резултатима владајуће структуре у овом мандату. Резултати такође показују да су грађани у Федерацији БиХ незадовољнији са владајућом структуром од грађана у РС.

Већинско незадовољство грађана настаје када изабрана владајућа структура недовољно ради за опште добро, када не рјешава стварне проблеме и не испуњава предизборна обећања. Доминација личних, групних и туђих интереса у сфери политике и власти над општим интересом, чини готово немогућим рад за опште добро у БиХ. Служење мањинском интересу владајућих структура у БиХ подразумјева рад за лично или њихово добро, заступање интереса власника крупног капитала, тајкуна и криминалаца, избор Дејтона умјесто Лисабона и манипулисање националним интересима

и страховима. Стварни и заједнички проблеми свих грађана и народа у БиХ, које владајуће структуре углавном не рјешавају, су неграђење подијељене државне заједнице, међународна изолација и зависност, институционална неизграђеност, неправда, некажњени злочини, пљачка јавних ресурса, некориштење могућности бржег развоја, незапосленост, социјална угроженост и нехуманост. Ови проблеми остају неријешени због служења мањинским интересима владајућих структура, због тога што су нам често ближи Вашингтон и Брисел од Сарајева, Бањалуге и Мостара, што приоритет има изградња зграде владе над рјешавањем развојних и социјалних проблема, што су им важнији интереси власника опљачкане имовине од милијарди еура, који се могу вратити грађанима њеним одузимањем и што су им битнији власт и страначки интереси од политичког компромиса и жртве. Разочарење у власт настало је и због неиспуњавања већине значајнијих предизборних обећања, као што су промјена устава, европске интеграције, борба против криминала, одузимање незаконито стечене имовине, смањење јавне потрошње, увођење нулте стопе ПДВ, правично рјешавање проблема старе девизне штедње, изградња аутопутева, смањење незапослености, смањење сиромаштва, усклађивање пензија са растом трошкова живота и окончање процеса повратка.

На наредним општим изборима у БиХ грађани имају двије могућности, изабрати нову и другачију владајућу структуру која ће их учинити задовољнијим или изабрати исту или сличну, са којом ће и даље бити незадовољни. Могућност избора другачије владајуће структуре у БиХ ограничена је националним подјелама, непоштеним изборима и успостављеним поретком. На прошлим општим изборима преко 90% бирача гласало је за политичке странке које имају искључиво или доминантно једнонационално бирачко тијело. На политичкој сцени нема, а тешко да ће ускоро и бити, политичке странке или странака са капацитетом да на изборима добију значајнију подршку тронационалног бирачког тијела. Постојеће политичке странке, које имају подршку једнонационалног бирачког тијела, већ су виђене и не могу обезбиједити промјену власти са којим би грађани били битно задовољнији. У овом тренутку једино би нове и некорумпирани политичке странке, које имају подршку једнонационалног бирачког тијела, могле обезбиједити промјену власти, која би радила за опште добро свог народа, грађана и државне заједнице. Међутим, озбиљна препрека за ово је испуњавање услова истовременог појављивања странака које имају већинску подршку бирача из сваког конститутивног народа. Избори у БиХ су само привидно демократски, а у својој суштини су непоштени. На изборима су фаворизовани они који имају могућност да некажњено злоупотребљавају јавне ресурсе, пријављују десет пута мање трошкове предизборне кампање од стварних, поткупљују бираче, манипулишу националним подјелама и страхом, непријављују стварну имовину и имају своје изборне комисије и бирачке одборе. На непоштеним изборима грађани немају могућност изабрати поштenu власт. Успостављен систем тајкунократије је трећа препрека за суштинску промјену власти у БиХ. Овај систем подразумева криминализовану власт и моћну структуру која на изборима финансира своје фаворите, корумпира сваку власт, угрожава појединце у власти, застрашује грађане и контролише медије, правосуђе и друге институције. Основни мотив страначких елита за учешће у власти нису интереси народа и грађана,

већ лично богаћење и друге користи. Све док буде постојала могућност некажњеног богаћења структура у власти, овај мотив биће снажан, рад власти за опште добро биће скроман и неће се бирати средства да се освоје или сачувају позиције у власти.

Национална подијељеност бирачког тијела биће карактеристика и следећих општих избора у БиХ. Све док се не ријеше отворена питања у БиХ, постојаће изузетно висок ниво националне подијељености на изборима и владајућа структура биће формирана од странака које имају једнонационални изборни легитимитет. Отворена питања и разлике биће поново главне изборне теме, а способност политичке манипулације овим темама одлучиваће изборне побједнике. Предизборна кампања већ је почела, а назив школе, посјета предсједника сусједне државе, питање за коју државну репрезентацију политичари навијају, траса аутопута на коридору Вц, именовања на руководеће позиције у државним институцијама и закон о попису становништва, главне су политичке и медијске теме ових дана. Све функционише по већ познатом образцу, на истој теми, уз бесплатну помоћ медија, профитирају подијељене стране политичких манипулатора. У циљу што бољег позиционирања за изборе идуће године неке мање странке су иступиле из власти, а остале странке у владајућој структури све више изазивају кризу и дјелују опозиционо, са циљем скретања пажње од проблема за чије постојање су одговорни, стварања привида да нису у власти, продубљивања подјела, претварања партнера из власти у политичког противника и наметања себе као најбољег заступника националног интереса. У изборну годину владајуће политичке странке улазе са предношћу великих мајстора политичке манипулације, управљача јавних ресурса и веће куповне моћи бирача на продају. Предност опозиционих странка су лоши резултати власти, незадовољни грађани и могућност широког коалиционог дјеловања.

Аутор је директор Центра за хуману политику